

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Leven uit de dood

En het geschiedde als zij een man begroeven dat zij, ziet!, een bende zagen. Zo wierpen zij de man in het graf van Elisa en toen de man daarin kwam en het gebeente van Elisa aanroerde, werd hij levend en rees op zijn voeten.

2 Koningen 13:21

Elisa de profeet is gestorven. De plaats waar hij begraven is, zal naar alle waarschijnlijkheid Abel-Mehola zijn geweest aan de rand van het Jordaandal. Daar immers woonde vanouds de familie waartoe Elisa behoorde. Het was een roerige tijd. Meermalen vielen vijandige stammen het gebied van Israël binnen. Vooral de grensstreek, inclusief Abel-Mehola, had er veel van te lijden. Het is enige tijd later dat in diezelfde omgeving opnieuw een stoet bedroefde mensen op weg is om een dode te begraven. Maar plotseling wordt in de verte rumoer gehoord. Een bende Moabitische rovers nadert. En het ziet er naar uit dat de ene stoet het pad van de andere zal kruisen. Met alle gevolgen van dien. Vrees en schrik! Hoe moet dat nu met deze begrafenis? Er dient snel gehandeld te worden. Wat te doen? Dan realiseert deze of gene zich dat de graf spelonk van Elisa heel vlakbij is. Ze hebben geen keus. Vlug wordt de steen van voor het graf weggenomen en ze leggen het overleden lichaam haastig in dit graf. Zonder dat dit wellicht de bedoeling was, raakt het in linnen gewikkelde lichaam het dode lichaam van Elisa. En dan het wonder: de overleden man wordt levend! Hij komt overeind en hij staat op zijn voeten... En zo gaat deze man de gevuchte begrafenisgangers achterna. Die dag blijft in Abel-Mehola een vers gedolven graf ongebruikt.

Een wonder, lang geleden gebeurd. Heeft het ons nog iets te zeggen? Ongetwijfeld. Want de Heilige Geest

achtte het nodig, om het te laten beschrijven. Diverse lessen zijn aan deze geschiedenis te ontleen. Zo bijvoorbeeld dat de Heere het werk en de dienst van Elisa nog eens wil benadrukken, zelfs na diens dood. Israël moet weten dat er een profeet in haar midden is geweest. De Heere neemt het nog eens voor zijn dienstknecht op. En voor de prediking die Elisa ooit bracht. Een prediking die gericht was op de eer van de Heere. Welnu, de God van Elisa leeft nog. En Zijn Woord klinkt nog! Alle vlees is als gras, maar Zijn Woord bestaat tot in eeuwigheid.

Er zouden nog andere lijnen uit deze geschiedenis getrokken kunnen worden. Maar de belangrijkste boodschap die ons hier wordt meegegeven, is wel dat de Heere doden levend maakt. In de weg van het wonder. In het beeld van deze overleden man moeten u en ik onszelf herkennen. Over deze man is misschien veel te zeggen geweest wie hij in zijn leven was. Maar daarvan geldt dat het verleden tijd is. Hij is gestorven. Hij is leven-loos. Er is van deze mens geen enkele verwachting meer. Welnu, dat geldt van u en van mij, zoals wij van nature zijn. Dood door de misdaden en de zonden. Dood, omdat we ons verwijderd hebben van de levende God. En de band met Hem hebben doorgesneden. Dood – dat is een vreselijke gedachte. Ik dood? Dood voor God? Moet ik dat erkennen? Moet ik mezelf herkennen in die man die daar op die baar ligt? Ik geef het toe: dat houden we zomaar niet voor waar. Die gedachte houden we het liefst zo ver mogelijk weg. Weet u – juist dat bewijst ons dood-zijn voor de Heere en Zijn dienst nog te meer.

Maar nu is er Evangelie voor dode zondaren. Deze geschiedenis over wat er gebeurde in Abel-Mehola vertelt het ons. En wijst de weg aan van

het dood-zijn naar het levend-worden. Hoe dan? *Ze wierpen de man in het graf van Elisa. En toen de man het gebeente van Elisa aanroerde, toen (!) werd hij levend...* Wat is dus die weg? Geworpen te worden in het graf van Elisa en in aanraking gebracht te worden met Elisa. De naam 'Elisa' betekent: *"bij de Heere is hulp"*. Of korter gezegd: *"God helpt"*. Elisa – God helpt! Bij Hem is hulp! Hij Hem zijn uitkomsten, zelfs tegen de dood! Elisa's naam is eigenlijk een regel uit Psalm 118: *"De Heere is mij tot hulp en sterkte. Hij is mijn lied, mijn psalmgezang. Hij is het die mijn heil bewerkte..."*

Als uw gebed is: *"Heere, buiten U is mijn bestaan als dat van een dode – dood door de zonden en de misdaden..."* – waar is dan uw hulp? Waar dan? In het graf van Elisa! Van de meerdere Elisa. Hoe? In het geworpen worden in Zijn graf. In de aanraking met de beenderen van deze grote Elisa. Deze Helper van 's hemelswege. Deze Held bij Wie hulp besteld is. De Heere Zelf getuigt van Hem: *"Ik heb bij enen Held voor Israël hulp beschoren. Hem uit het volk verhoogd. Hem had ik uitverkoren"* (Psalm 89). Hij heeft hulp voor mensen die midden in de dood liggen. En die geen andere weg weten dan de toevlucht tot Hem. Heeft Hij het niet getuigd, dwars tegen de werkelijkheid van de dood in: *"Ik ben de Opstanding en het leven. Die in Mij gelooft, zal leven – al ware hij gestorven. En een iegelijk die leeft en in Mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid"* (Johannes 11).

Vraag het eens aan de bloedvloeiende vrouw. Zij heeft het geheim verstaan: *"Indien Ik Zijn kleed slechts aanraak, zo zal ik gezond worden!"* Ze leed immers aan een dodelijke kwaal. Ze durfde de Heere Jezus weliswaar niet onder ogen komen. Maar ze raakte in de nood van haar leven de zoom van Zijn kleed aan. En zo ontdekte ze het

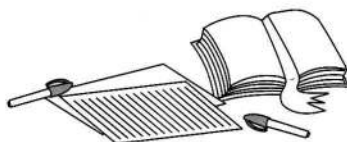
wonder. Het wonder van het leven van Hem dat zich in haar openbaarde en dat haar dood verdreef. Wat is dat nodig – voor u en voor mij: zoals deze dode man in Israël in aanraking kwam met de gestorven Elisa en zoals de bloedvloeiende vrouw de zoom van Jezus' kleeft aanraakte, zo moeten dode zondaren in aanraking komen met de gestorven Christus. Hij die ook opgestaan is uit de doden!

U zegt: hoe zal dat kunnen! Hoe kan ik mezelf daar brengen? Zie eens naar deze man. Heeft hij zichzelf daar gebracht? Was het zijn eigen activiteit? Nee, zo wierpen (!) zij de man in het graf.. Hij werd daarin gebracht. Hij was er zelf volkomen passief in. Hij had er geen aandeel aan. Het werd hem gedaan. Wiens taak is het om dode zondaren bij Christus te brengen? Het is het werk van de Heilige Geest. Daarom, laat

het uw gebed zijn dat de Geest van de opgestane Christus u opdraagt. En dat Hij u werpt in het graf van de Heere Christus. Want dan zult u leven! Smeek dat de Heilige Geest u in aanraking brengt met de gestorven Christus die nochtans leeft. Waar is het Leven dat een verloren zondaar nodig heeft? Alleen in de gemeenschap met de Levende! Dat is het ware Leven. Want Hij heeft getuigd

tot Zijn dienstknecht Johannes op Patmos: "Vrees niet; Ik ben de Eerste en de Laatste; en Die leef! En Ik ben dood geweest; en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid (Openbaring 1). En Ik maak levend allen die door de band van het levende geloof aan Mij verbonden zijn. Toegebracht tot Mij, ja geworpen op Mij – door Mijn eigen Heilige en levendmakende Geest!"

J.M.J. Kieviet

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In deze aflevering van ons blad treft u een meditatie aan van ds. J.M.J. Kieviet over 2 Koningen 13:21 "Leven uit de dood". Ds. M.C. Tanis schrijft een artikel met als titel "Gesprek en gebed in de consistorie". Ds. P. Roos schrijft een tweede artikel over gemeentezang. Ds. K. Hoefnagel schrijft in de vragenrubriek over het naderen tot God in gebed. Ds. P. van Zonneveld schrijft een brief aan ouders. Ds. P. den Butter schrijft over een zeer verontrustende en bedroevende ontwikkeling in onze kerken nl. over het nieuwste boek van ds. Loonstra. Ds. H. Korving gaat verder met zijn schrijven over de verhouding tussen sabbat en zondag. U treft ook een artikel aan over het op reis zijn naar de eeuwigheid.

Ontmoetingsdag 'Bewaar het Pand'

We geven u alvast datum en plaats door: D.V. zaterdag 17 september, Urk.

Amtsdragersconferentie

D.V. Zaterdag 3 december, Slie-drecht- Centrum. Inleider: dr. R. Seldenrijk. Onderwerp: Ziekenbezoek.

Verschijsning volgende nrs.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 28 juli verschijnen, dus over drie weken. Kopij graag binnen donderdag 21 juli. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking. In verband met de vakantietijd zullen de volgende nrs. D.V. 18 augustus en 8 september verschijnen. Daarna gewoon weer elke veertien dagen.

AvH

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:
Ds. A. van Heteren, Vlaak 10,
8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,
2959 AC Streefkerk.
Telefoon: 0184-669116.
Fax: 084-2220131.
Email: pand@solcon.nl
Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting
Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 7,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de Vere-nigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

SABBAT EN ZONDAG (2)

In dit artikel wil ik wat aandacht geven aan de studie die onlangs van Gereformeerde Vrijgemaakte zijde verscheen onder de titel 'Zondag HEERlijke dag' (Barneveld 2004, ISBN 905560301 5).

De titel geeft mooi aan waar het om gaat: de zondag is de dag des Heeren en het is een heerlijke dag. Dat moeten we vooral niet vergeten. Als de zondag voor ons nog nooit meer is geworden dan een dag waarop je allerlei dingen 'niet mag', dan hebben we de zegen van de zondag nog nooit ervaren. Aan ons de taak om als ouders en ambtsdragers en gemeen-

teden aan onze jeugd én aan buitenstaanders voor te leven en over te dragen waarom de zondag voor ons zo'n heerlijke dag is – en waarom we die dag daarom ook graag hoog en heilig houden en apart zetten.

Dit boek is een deputatenrapport. Bij de Vrijgemaakten doen ze dat wat anders dan bij ons: ze leggen hun deputatenrapport te koop in de boekwinkel, zelfs voordat dit rapport op de synode is besproken. Of dat veel voordelen heeft, kan ik niet overzien. Het biedt de gemeenteleden wel de mogelijkheid om mee te denken met de zaken die op de Synode spelen.

De inhoud van het boek

Laat ik eerst in het kort weergeven wat u in dit boek kunt aantreffen. Het boek begint met een inleiding waarin de deputaten beschrijven welke opdracht ze van de synode hebben gekregen, wat de aanleiding was en hoe ze hun taak hebben opgevat en uitgevoerd. Een van hun opdrachten was om een praktische handreiking te bieden waarin op een positieve manier de waarde van de zondag voor ons vandaag onder woorden wordt gebracht. Dit stuk zou kunnen dienen in de catechese en verder voor de interne bezinning. Dit 'getuigenis' aangaande de waarde en de bedoeling van de zondag vindt u in hoofdstuk 1.

Hierna valt het boek in vier delen uiteen. In deel 1 worden de bijbelse gegevens langsgelopen en besproken (hoofdstuk 2 – 10). Deel 2 handelt over 'Ethiek van het vierde gebod en de zondag' (hoofdstuk 11 – 13). Deel 3 geeft een houtskoolschets van de geschiedenis (Oude kerk, reformatie, 19e en 20e eeuw; hoofdstuk 14 – 16). Het laatste deel gaat in op de wetgeving en kerkelijke actualiteit (hoofdstuk 17 – 20). In dit laatste deel wordt met name geprobeerd om in te gaan op de bezwaren die in eigen kring gerezen zijn tegen eerdere uitspraken van de synode. Ook wordt aandacht gegeven aan besluiten zoals ze in de loop der tijd door de Chr. Geref. Synode zijn genomen inzake zondagsarbeid, en aan de brochure die onze deputaten Diaconaat deden verschijnen.

De aanleiding

Het begon allemaal met een uitspraak van de synode Leusden 1999, die zich moest buigen over een appèlzaak. De vraag was of uit de Schrift dwingend kan worden aangetoond dat er voor de nieuwtestamentische kerk een rechtstreeks gebod van God is om de zondag als rustdag te houden. De synode sprak hierover onder meer uit 'dat de opvatting ... dat de zondag als rustdag niet gegrond is op een goddelijk gebod, niet te veroordelen is.' (besluit 4.3). Vooral deze uitspraak heeft veel stof doen opwaaien en verwarring veroorzaakt.

Het bracht mensen ertoe te vragen of volgens de GKV de heiliging van de zondag nog wel teruggaat op het vierde gebod. Is de zondagsrust dan slechts een menselijke instelling? In dat geval is zondagsarbeid ook niet meer af te keuren. Een goddelijk

gebod en een menselijk 'gebod' sluiten elkaar uit. Volgens sommige verontruste lieden in de GKV zijn deze kerken, door het toelaten van tegenstelde meningen, plurale kerken geworden. Het is niet mijn bedoeling om op deze vragen in te gaan en me te mengen in een interne aangelegenheid van de Gereformeerde kerken Vrijgemaakt.

Wel kunnen we uit het boek dat nu gepubliceerd is, aflezen hoe men er zelf mee omgegaan is.

De bedoeling van het boek

Met doet zijn uiterste best om duidelijk te maken dat er altijd twee meningen in de GKV hebben gegolden (p. 150). De eerste is die dat er een (zij het indirect) verband bestaat tussen de heiliging van de zondag als de dag des Heeren en het vierde gebod. De ander mening is dat de zondagsviering niet teruggaat op een goddelijk gebod, maar een geloofsbeslissing is geweest van de kerk, onder de leiding van de Heilige Geest. (Ik gebruik zelf de woorden viering en heiliging door elkaar, al is het niet helemaal hetzelfde).

Deze laatste mening was wellicht wat minder bekend, maar behoort ook bij de traditie van de GKV; om die reden heeft de synode van Leusden geen onjuiste beslissing genomen.

Deputaten doen nu hun best om aan te tonen dat hiermee echter niet gezegd is dat de eerste mening (relatie met vierde gebod) niet meer zou gelden. Bovendien doen zij hun best om aan te tonen dat de verschillen tussen beide opvattingen wel mee vallen. Om alvast een bescheiden beoordeling te geven van deze dingen: het is naar mijn mening te waarden dat men de eerste mening voluit honoreert en de relatie met het vierde gebod beslist niet wil loslaten. Aan de andere kant lijkt het mij nog niet zo eenvoudig om beide posities met elkaar te harmoniëren. Vooral in de praktijk kunnen deze verschillende visies ook tot verschillende opvattingen leiden, vooral als het gaat om de vraag hoe men met zondagsarbeid omgaat.

Bij de bespreking van de bijbelse gegevens zet men in bij de schepping en het rusten van God op de zevende dag. De vraag is, of God hiermee vanaf het begin van de wereld al een bepaalde orde heeft ingesteld die altijd moet worden nagevolgd. In het vierde gebod grijpt God Zelf terug op

het rusten op de zevende dag na de scheppingsdagen. Dat lijkt erop te wijzen dat de sabbat in de schepping verankerd is. Men noemt dit wel de scheppingsorde.

De sabbat een scheppingsorde?

De gedachte dat de sabbat een scheppingsordening is wordt beleden in bijvoorbeeld de Westminster Confessie (1647). Een belijdenis die in presbyteriaanse kerken wereldwijd nog steeds van kracht is. In deze belijdenis wordt gezegd: 'Zoals volgens de wet der natuur geldt dat in het algemeen een gepaste hoeveelheid tijd apart gesteld moet worden voor de dienst van God, zo heeft God in Zijn Woord door een duidelijk, zedelijk en altijd geldend gebod dat alle mensen in alle eeuwen bindt, een dag uit de zeven in het bijzonder als sabbat verordend, die aan Hem moet worden geheiligd. Dat was van het begin van de wereld tot de opstanding van Christus de laatste dag van de week. En vanaf de opstanding van Christus is dit veranderd in de eerste dag van de week, die in de Schrift wordt genoemd 'de Dag des Heeren', en die moet worden voortgezet tot het einde van de wereld, als de christelijke sabbat.' [eigen vertaling HK].

De gedachte dat de sabbat een scheppingsorde is (die dus blijvende geldigheid heeft) wijzen de deputaten af. Het zou exegetisch niet te onderbouwen zijn. Er staat wel in Gen. 2 dat God gerust heeft, maar niet dat Hij deze dag heeft ingesteld als rustdag voor de mens. Wel erkennen de deputaten dat God ons een scheppingsbedoeling ten aanzien van de zevende dag openbaart. Hun conclusie luidt dat deze prachtige verzen [Gen. 2,1-3] over het eindpunt en de voltooiing van Gods scheppingswerk 'preluderen op de rustdag die de HEERE voor Zijn volk in deze wereld gaat instellen. Het 'rusten' van God na de schepping, zoals het in Ex. 20 : 11 verwoord zal worden, ziet vooruit naar het tot rust komen van Gods volk bij haar Schepper. We lezen uit Gen. 1-2 Gods scheppingsbedoeling af: een ritme van werken in Zijn wereld en rusten in Zijn volbrachte werk.'

In eigen woorden zou ik het zo willen samenvatten: Gen 2, 1-3 grijpt vooruit op Ex. 20, 11 en Ex. 20, 11 grijpt terug op Gen. 2.

God heeft het ritme van werken en rusten (sabbat) al bij de schepping

bedoeld maar pas bij de wetgeving ingesteld. Waarom men dan niet zou kunnen zeggen dat uit Ex 20 blijkt dat het ritme dat God nu in het kader van de verbondssluiting aan Zijn volk als gebod geeft, al bij de schepping als een vaste orde gegeven is, ontgaat mij. Het afwijzen van de sabbat als scheppingsorde heeft geen geringe consequenties inzake de vraag of men voor de kerk in onze tijd wel kan spre-

ken van een *gebod* om een dag voor de Heere te onderhouden.

Het lukt niet om in één artikel de bespreking van deze studie af te ronden. Een volgende keer willen we verdergaan en aan een aantal andere argumenten uit dit boek aandacht geven.

H. Korving

GEMEENTEZANG (2)

In dit tweede artikel zou ik graag uw aandacht vragen voor het Synodebesluit van onze kerken inzake het kerkelijk lied. De GS 2004 hield zich ermee bezig.

Er zijn veel woorden gebruikt bij deze besluitvorming. Een Synodebesluit bestaat veelal uit verschillende vaste onderdelen. De Synode neemt kennis van iets, constateert daarna en overweegt verder, is van oordeel en besluit na het onderdeel: spreekt uit. Elk genoemd onderdeel wordt nader beargumenteerd.

Onder de constatering wordt uitgesproken dat er op dit terrein geen eenheid heerst. Men stelt dat de meerderheid van de kerken zich niet houdt aan de Synodale bepalingen. Dat is een hele uitspraak. Gemeenschappelijke uitspraken staan onder ons dus onder zware druk. Ieder gaat gewoon een eigen weg. Er is al eens meer gewezen op een zekere independistische trek. Betekent deze constatering niet dat de eenheid in onze kerken ontbreekt? Tonen jongste ontwikkelingen ons niet haarscherp aan dat er sprake is van een verregaande afkalving van de waarheid?

Toch wil men bij allerlei gelegenheden ons doen geloven dat er een geestelijke eenheid is. Zo'n uitspraak komt dan vreemd over als we horen dat deze Synode zo'n duidelijk gevoel van eenheid heeft gegeven. In het algemeen leeft de gedachte dat de liedkeus behoort tot de vrijheid van de plaatselijke kerken, ondanks artikel 69 KO.

Wat zal men nu doen om de gesignaleerde vrijheden in te dammen? Geldt ook hier feitelijk niet wat we in de politiek vaak zien, namelijk dat allerlei verkeerde praktijken vragen om legalisering?

In het volgende onderdeel, de overwegingen, staat heel wat te lezen.

Hier wordt heel positief en waardevol gesproken over de Psalmen. Via allerlei vrije liederen zijn er dwalingen de kerk ingeslopen. Een typisch Synodaal geluid, kenmerkend ook voor meerdere besluiten onder ons, luidt dat de Schrift het zingen van vrije liederen niet verbiedt, noch gebiedt. Er gelden dus geen Bijbelse regels voor. Maar dat is feitelijk niet waar. Inhoudelijk geeft de Bijbel zeker wel regels over deze zaken. Dat geeft de Synode zelf al aan als er staat dat in de Psalmen de Schrift zelf aan het woord komt. Gebieden noch verbieden, het lijkt een waarde vrije zaak te zijn. Dergelijke uitdrukkingen bergen het gevaar in zich om te gaan hinken op twee gedachten. Er worden beslist goede dingen gezegd van de Psalmen, maar tegelijkertijd wordt de wissel omgezet voor de "zijlijn", het zijspoor. Waarom wordt in dergelijke besluiten vaak zo waardevol gesproken over datgene wat feitelijk niet meer wordt geaccepteerd? De Psalmen zijn uniek en tegelijk zoeken we een zijspoor, om ons heil te verwachten van iets dat niet uniek is. Natuurlijk is het verheugend dat een Synode zulke mooie dingen zegt over datgene wat ons lief behoort te zijn. Maar men krijgt feitelijk de indruk dat deze toegezwaaide lof dienen moet om tegenstanders gerust te stellen. Deze constatering moeten de pijn wegnemen als uiteindelijk het spoor verlaten wordt.

Onder het "van oordeel" worden zaken genoemd, waar we allen over moeten nadenken. Er wordt namelijk gesteld dat prediking en kerklied niet los van elkaar staan. Met andere woorden: als het vrije lied domineert, is de preek navenant. Dat zegt ons hoogste gezagsorgaan. Wat dan te denken van hen die rijkelijk laten zingen uit allerlei vrije liederen? In welk

opzicht is dan de prediking daarvan de dupe? Vinden die preken geen aansluiting meer bij de diepten van gemis en ontdekking, waarover de Psalmen spreken? Zijn zulke preken vervreemd van het Bijbels gehalte? Hoe heeft de Synode deze zaken bedoeld? Met betrekking tot dit oordeel heeft de mistige aanduiding van "gebieden noch verbieden" geen grond. Het gaat wel wezenlijk om halszaken. Wat zeggen onze broeders hier nu van, die hun preken sieren met opwekkingsliederen bij de vleet? Blijkt hieruit niet dat onze kerken afdrijven naar de Evangelische beweging en vervreemden van het afgescheiden beginsel?

Het moge ons de ogen openen. Velen hadden natuurlijk al lang en breed het vermoeden, dat rond de verandering van kerkzang ook de prediking zich wijzigt. Maar nu zegt de GS het zelfs.

Wij moeten helaas constateren dat onze kerken tot op het bot verdeeld zijn. In kerkzang, vertaling, prediking, in beleving en geloof, in ethische zaken zoals bijvoorbeeld homofilie. Het zou zo nuttig zijn daarover te spreken, vanuit die constatering dat er geen wederzijds verstaan meer is bij velen.

In het verlengde hiervan wordt dan ook gezegd dat het vrijgeven van het vrije lied een breuk betekent met onze eigen kerkgeschiedenis en gevaren in zich bergt voor het geestelijk welzijn van de kerken.

Ja, en dan gaat de Synode zelf zelfs spreken van een schijnoplossing. Dat is het namelijk als we niet erkennen dat het om een geestelijk probleem gaat.

Hier behoeft weinig meer aan toegevoegd te worden. Het is namelijk te vrezen dat de Synode een schijnoplossing geboden heeft. Heel goed bedoeld en ernstig gemeend door velen en toch geen echte oplossing.

De ambivalente toonzetting van het GS-besluit geeft zo ongeveer het klimaat in onze kerken aan. Reeds jarenlang hebben we met twee woorden gesproken, ook als het met één woord kon. U begrijpt nu misschien beter waarom ik schrok, toen ik kennis nam van de preciese bewoordingen van dit besluit.

Denken we nu aan de lofzang die de Heere Jezus heeft gezongen, kort voor de aanvang van Zijn lijden. Hij heeft Zich geheel verklaard gezien in de psalmen, die toen door Hem wer-

den gezongen. Deze lofzang betekkende de eer van Zijn Vader en de verloochening van Zichzelf. Toch zeggen velen dat Christus niet bezongen wordt in de oude psalmen. Begin dan eens bij Hem, Die Gods heilige wet droeg in het binnenste ingewand. Ik zal u dan niet vermoeien met gebod op gebod en regel op regel, maar ik mag toch wel aandacht vragen voor de Zoon van God, Die het centrum vormt van alle verlossing en zaligheid. Dat is toch de kern. Hoe diep zonk deze lofzang in Zijn heilig gemoed. Hij heeft Zich willen aansluiten bij de Kerk van het oude verbond, bij de geloofstaal van zovelen voor Hem. Hij zong de lofzang en Zijn gehele leven

wàs een lofzang. In dat licht bezien is onze kerkelijke handel met het kerkelijke lied ver beneden de maat. Wat dus te zeggen van bedoeld besluit? Wel, zou ieder zich daaraan nu houden, dat kon er begrip voor opgebracht worden. Dan waarderen we het ook, dat de afgevaardigden hebben getracht de Psalmen vast te houden. Maar als de praktijk zich zo ver vervreemdt van het besluit, als feitelijk het hek van de dam is, dan hebben deze mooie woorden geen nut en geen zin. En over die praktijk spreekt de Synode zelf het oordeel uit!

P. Roos

OPNIEUW LOONSTRA

Het heeft enige tijd geduurd, maar nu heeft hij toch weer van zich doen horen. Met zijn jongste publicatie voegt dr. Loonstra zich onder degenen die een lans breken voor de homofiele mens, die een duurzame relatie wil aangaan en die voor die relatie ook erkenning zou willen ontvangen binnen de kerken. De vraag laat zich niet onderdrukken of onze kerken daar nu op zaten te wachten, zo kort na de uitspraak van de Classis Zwolle inzake het beleid van de kerkenraad van Zwolle? Die Classis besloot uit te spreken dat genoemde kerkenraad ten onrechte praktiserende homofielen aan het Avondmaal toeliet. Op dat besluit diende de kerkenraad terug te komen. En uitgerekend nu komt Loonstra, die zelf ook tot de Classis Zwolle behoort, met zijn pleidooi. Dient hij daar de kerken mee? Dient hij er de homofiele naaste mee?

In de lijn van 1994

Het is overigens niet zo verwonderlijk dat hij in zijn jongste publicatie tot de conclusie en suggestie komt betreffende het aanvaarden van homofiele relaties. Nee, hij is nog niet zover, dat hij pleit voor kerkelijke inzegening van zo'n relatie, maar wel wil hij er in de zondagse eredienst een zegen over vragen. Over adoptie door zo'n 'paar' is hij ook nog niet uitgedacht, maar de deur daarheen sluit hij niet bij voorbaat toe. Er kan dus nog wel wat veranderen in zijn opvattingen, maar het lijkt erop, dat als er veranderingen zullen komen, die nog weer grotere ruimte zullen claimen. Daar zal het wel op uitdraaien. Wie

eenmaal op deze weg is, weet van geen stilstand meer. Om deze beweging te staven zouden heel wat voorbeelden genoemd kunnen worden, ook van theologen, die Loonstra in hun denken over deze dingen zijn voorgedaan en die langzaam maar zeker steeds verder zijn opgeschoven en daarmee ook steeds verder van Gods Woord verwijderd zijn geraakt. Nu Loonstra begonnen is de meningen die door hen vertolkt werden na te spreken, kunnen we nog het een en ander verwachten.

Overigens blijft Loonstra heel consequent in de weg die hij blijkens zijn publicatie uit 1994 al ingeslagen was. Toen schreef hij over de geloofwaardigheid van de Bijbel. Dat boek veroorzaakte toen de nodige opschudding. Buiten onze kerken werd gesignaleerd, dat met de introductie van de nieuwere manier van bijbellezen, zoals die in dit boek wordt aangereikt, het gereformeerde spoor was verlaten. Met name binnen de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt werd hierop gewezen. Die zaak kwam zelfs terug in de synodale besprekingen van de relatie tussen die kerken en de onze - het werd als een nieuw obstakel ervaren. Tot op de jongste synode van deze kerken toe kwam de naam van Loonstra ter sprake alsmede het feit, dat hij in onze kerken kennelijk gedoopt wordt.

Ook in onze eigen kerken kwam er reactie op dit boek en de daarin weergegeven opvattingen. Er volgde zelfs een kerkelijke procedure toen er bezwaarschriften werden ingediend.

De generale synode van 1998 kreeg ermee te maken. Een commissie werd benoemd, die met de schrijver moest gaan praten. Het resultaat was, dat Loonstra wat gas terug moest nemen en hier en daar enkele door hem gemaakte opmerkingen nuanceerde en afzwakte. Daarmee was naar de mening van de commissie en van de volgende synode de kous af.

Was daarmee het lek echt boven water? Niet dus! Loonstra heeft enigszins geretireerd. Maar was het oprecht? Meende hij het? Zag hij in dat hij het bij het verkeerde eind had en dat zijn werk niet in het belang van de kerken was? Thans blijkt dat er van zulk inzicht geen sprake is geweest. Is dat fideel? Kun je zo in de kerken afspraken maken? Loonstra is weer een stap verder. En zolang hij niet radicaal herroept wat hij in 1994 schreef zal hij ook niet terug kunnen.

Wat nu? Opnieuw bezwaarschriften indienen? Het zou best kunnen zijn, dat er opnieuw in die richting stappen worden gezet. Op grond van de uitspraak van de Classis Zwolle zou dat zeker vanuit die hoek heel goed mogelijk zijn. Op z'n minst zou van de kerkenraad van Emmeloord verwacht mogen worden dat ze ernstig met dr. Loonstra in gesprek gaan. Maar of er aan het eind van de lange en moeizame weg die aan het indienen van een bezwaarschrift verbonden is, enig resultaat zal kunnen worden verwacht? Vergeet niet dat ondanks alles wat er al gebeurd en gezegd is, de Particuliere Synode van het Noorden dr. Loonstra onlangs ook nog tot curator van de Theologische Universiteit benoemde.... Geeft dat ook al niet te denken? Wat zal het kerkverband doen? Is dat kerkverband nog wel in staat iets te doen? Of zijn er misschien al niet te veel onder ons, die denken zoals Loonstra denkt (of zo ongeveer), maar die het liever door hem laten zeggen dan dat ze het zelf doen?

Eerlijk Schriftgebruik?

Het erge is echter, dat wat Loonstra met zijn jongste publicatie gedaan heeft de homofiele naaste geen enkele dienst bewijst. Ja, hij komt wel die homofiele naaste in het gevlei, die voor zichzelf al had besloten dat hij overeenkomstig zijn geaardheid mag leven, mits het maar is in een relatie van liefde en trouw (zoiets als een huwelijk). Zo iemand heeft de bocht

al genomen en hij krijgt van Loonstra nu gelijk. Hij mag binnen de gemeente een plaats hebben en leven zoals hij verkiest; als de gemeente het verdragen kan kan hij daar zelfs wel ambtsdrager zijn. Met zo'n relatie is kennelijk niets mis.

Maar wat te denken van die homofiel-geaarde mens, die op grond van de Schrift in zijn geweten weet, dat er grenzen zijn aan wat hij doen kan en mag? Die mens dus, die vanwege zijn begeerte om niets te doen tegen de wil des Heeren en die steeds weer in eerlijkheid aan de Heere vraagt wat Hij wil dat gedaan (en niet gedaan) zal worden? Zulke mensen worden door Loonstra in de kou gezet. De consequentie van wat hij zegt is dat zij hun geweten wat moeten oprekken en als ze dat gedaan hebben krijgen ze zijn fiat. Het is niet nodig om de dagelijkse strijd te voeren. Mijn vraag is: Is iemand die zulke adviezen geeft nu echt het type van een herder?

En wat te denken van de Heere, die de Wetgever is? Loonstra zegt wel, dat de Bijbel geen andere homofiele gedragingen afwijst dan geperverteerde gedragingen, waarin dus geen sprake is van liefde en trouw. Met deze bewering maakt hij in feite alles wat de Heere over homosexualiteit zegt krachteloos.

Daar kunnen we vandaag niets mee. Is dat eerlijke exegese, waarvan we kunnen vertrouwen dat ze overeenkomt met de bedoelingen van de Goddelijke Auteur?

Dat is trouwens altijd weer het probleem in veel van de moderne opvattingen van pastoraat. Alle aandacht is gericht op de mens en zijn behoeften. De mens moet zich goed kunnen voelen. Hij moet zichzelf kunnen zijn. Voor hem moet er daarom ook alle begrip zijn. Maar intussen mag de Heere niets meer zeggen. Zijn Woord wordt dicht gelaten. Of als het wel open gaat blijkt het wat anders te zeggen dan wat er staat. Mag het ook alleen maar zeggen wat ons welgevallig is. O we zijn zo slim geworden in de uitleg van dat Woord. Vandaag betekent het gewoon precies het tegenovergestelde van wat het oorspronkelijk bedoelde. En pas helemaal aan het eind, als we met onze nieuwe bijbeluitleg ons doel bereikt hebben, gaan we erkennen, dat de Bijbel homoseksueel gedrag verbiedt. Daar kwam Kuitert tenslotte

uit, nadat hij eerst een tijd lang beweerd had dat de Bijbel anders verstaan moest worden. Komt Loonstra daar ook uit? Dan wordt echt waar wat iemand na de verschijning van zijn boek over de geloofwaardigheid van de Bijbel tegen me zei: Loonstra wordt onze Kuitert.

Zopas vroeg ik of dit nu echt herderswerk is. Nu vraag ik: Is Loonstra nu echt het voorbeeld van een leraar der Schrift; een dienaar des Woords? Wat doe je immers als je zo met Gods heilig Woord omgaat en er - in strijd met 2 Petr. 1: 20 - eigenmachtig een uitlegging aan geeft? Waarom wordt zo'n iemand feitelijk een dienaar des Woords? Ik heb het niet als een toevalligheid ervaren dat ik toen bekend werd wat Loonstra nu weer geschreven had, in onze dagelijkse schriftlezing juist de woorden uit Matt. 18:7 voor de aandacht kreeg: Wee de wereld van de ergernissen; want het is noodzakelijk dat de ergernissen komen; doch wee die mens, door welke de ergernis komt!

Scherp

Een scherp artikel? Mag het een keer? Loonstra brengt onze kerken opnieuw in opspraak. Mag ik verantwoordigd zijn omdat hij dat doet? Ik ben ook lid van die kerken en ik heb die kerken lief en ik heb gedurende vele jaren mijn beste krachten aan haar gegeven; ik trek het me dan ook zeer aan als iemand die kerk in discredit brengt.

Bovendien, Loonstra laat medemensen aan hun lot over. Mensen, zoals ook ik ze in mijn pastorale werk ben tegen gekomen, die vanwege de vreze des Heeren weten dat ze niet aan verkeerde lusten en begeerten mogen toegeven. (Iets wat overigens bepaald niet voor homofiel-geaarde mensen alleen geldt!). Mag ik erover verantwoordigd zijn als mensen in hun strijd om des gewetens wil, in de

kou worden gezet? Waar is het erbarmen van het echte herdershart?

En het ergste, Loonstra tast het Woord van mijn God aan. Hij legt de Heere het zwijgen op. Hij haalt de heiligheid Gods neer. Mag ik ook daarover zowel verantwoordigd als intens bedroefd zijn? Moet ik het verdragen als hij het Woord, dat mij lief geworden is en waarin ik de stem van mijn Heere gehoord heb, zo behandeld wordt? Laat men van dat Woord afblijven! Niemand heeft het recht dat aan wie dan ook te ontnemen.

Gods geboden hebben alles te maken met Gods heiligheid. Als de Heere uitsprekt dat homoseksueel gedrag een gruwel in Zijn ogen is, hangt dat ook samen met die heiligheid. Zullen we op deze grond niet uitermate voorzichtig treden? Heiligheid kan immers ook gevaarlijk zijn; dodelijk gevaarlijk. Laat Loonstra zijn vingers niet branden en laten degenen voor wie hij het opneemt zich ook niet branden. Laat God Góð zijn! En laat Zijn genade genoeg zijn!

Wil Loonstra toch zeggen wat hij zegt? Dan moet hij niet tegelijkertijd het herders- en leraarsambt in onze kerken willen uitoefenen. Die combinatie is een onmogelijke. Laat hij doen wat in de negentiende eeuw dr. Allard Pierson deed, toen deze ontdekte dat hij niet langer de gereformeerde leer voor zijn rekening kon nemen. Hij ging een ander beroep uitoefenen.

Onbroederlijk? Wat is dat eigenlijk? Ik krijg wel eens de indruk dat in onze tijd het woord 'broederlijk' voor velen een synoniem is voor 'soft'. Maar zo vind ik het niet in het woordenboek dat Paulus gebruikte. En dat voor hem al gebruikt werd door de profeten. Trouwens ook door de Heere Jezus Zelf.

P. den Butter

VRAGENRUBRIEK

Het naderen tot God.

Een lezer stelt de volgende vraag: "Als wij tot God naderen in gebed, met eerbied en diep ontzag, wat voorstelling moeten wij dan van God hebben en hoe van de Heere Jezus

Christus en hoe van de Heilige Geest? Als de kinderen hiernaar vragen, wat zouden wij hen dan moeten antwoorden?"

Ons naderen tot de Heere mag niet anders dan eerbiedig en vervuld van

diep ontzag voor Zijn hoge heerlijkheid. Hoe vele zonden liggen er op dit terrein, namelijk als we onnadenkend en slordig bidden! De Heere moet ons door Woord en Geest twee dingen leren, namelijk hoe groot en heilig Hij is en hoe zondig en onwaardig ik ben. We mogen onze kinderen niet bang maken voor God, maar we moeten ze wel inscherpen dat de Heere heilig is en dat we buiten genade niet voor Hem kunnen bestaan.

Die onnadenkendheid komt ook uit in de wijze waarop we de Heere aanspreken. Soms horen we gebeden waarin de Naam des Heeren vele malen wordt herhaald. Daar moeten we voorzichtig mee zijn. Ik zou het van mijn kinderen niet accepteren, als ze in een gesprek met mij honderd keer 'vader' zouden zeggen. De Naam des Heeren slechts *noemen* is die Naam ijdel gebruiken. Die Naam moet en mag aangeroepen worden. Ook moet in ons bidden uitkomen dat we ons realiseren dat de Heere een Drie-enig God is. We mogen daarom concreet bidden tot God de Vader, tot God de Zoon en tot God de Heilige Geest. Wij mogen de drie Personen niet scheiden omdat God Drie-enig is, maar wel onderscheiden, omdat Hij Drie-enig is.

Wij mogen rechtstreeks naderen tot de Heere Jezus Christus. Hij is de Middelaar. We mogen Hem smeken om vergeving en vernieuwing van ons leven. Hij is de Hogepriester, Die weet heeft van onze zwakheden en beproevingen en ons troost en kracht geven wil. Hij is de hoogste Profeet Die ons wijs wil maken tot zaligheid en ons leert wandelen naar het Woord des Heeren. Hij is de Koning der koningen, Die Zijn bescherming en bewaring tegen de Boze en het kwaad doet ervaren op ons ootmoedig smeekgebed. Wat is het dan nodig dat we onze nooddruft grondig leren kennen en mogen leren, voor het eerst en bij vernieuwing dat we zonder Hem niet kunnen. Een besef van Wie Hij is in Zijn heerlijke ambten, doet mij concreet en bewust bidden. We mogen ook met name de Eerste Persoon, God de Vader aanroepen. We mogen rechtstreeks tot Hem naderen, maar dan wel in de Naam van de Heere Jezus. Het is immers God, tegen Wie wij gezondigd hebben en voor Wiens heilig Aangezicht wij niet kunnen bestaan. Als we dan ook maar beseffen dat we Hem als het ware niet behoeven over te halen of te bewegen naar ons om

Christus'wille te horen. Zelf heeft Hij immers deze weg uitgedacht, Zelf heeft Hij de Christus geschonken, Zelf wijst Hij Hem in Zijn Woord aan als de Weg. En hoe wordt, menselijk gesproken, het hart des Vaders bewogen om naar het gebed van een zondaar te horen, als die pleiten mag op hetgeen Hijzelf in Christus geschonken heeft! We mogen Hem aanroepen in het besef dat Hij de almachtige Schepper is, Degene Die alles door Zijn voorzienigheid onderhoudt en regeert, Die ons van alle goed ons verzorgen wil.

Rijk is het als we in onze schuld en ellende ook God de Heilige Geest nodig krijgen en in het bijzonder Hem aanroepen. Immers is Hij het Die zondaren in alle waarheid leidt, Die het Woord toepast in onze harten, Die ons God in Zijn deugden, onszelf in onze ondeugden en Christus in Zijn noodzakelijkheid, gepastheid en dierbaarheid doet kennen! Hij is het Die de genademiddelen, waaraan wij gebonden zijn, zegent en heiligt aan het hart.

Wij moeten dus leren dat we met drie onderscheiden Personen te maken hebben. De eenheid blijkt uit de eigenschappen: Vader, Zoon en Heilige Geest zijn eeuwig, heilig, rechtvaardig, almachtig, wijs, barmhartig en genadig.

De Zoon kunnen wij ons het beste voorstellen. Hij heeft immers een menselijke natuur aangenomen en een – nu verheerlijkt, onsterfelijk – lichaam.

God de Vader is een Geest en de Heilige Geest ook. Daar kunnen wij ons geen voorstelling van maken, zoals we ons ook niet kunnen voorstellen de aanwezigheid van alle zielen die reeds in de eeuwigheid zijn,

terwijl het lichaam hier op aarde achterbleef. Er zijn vele verborgen dingen, die wij moeten laten rusten. Maar daartegenover staan de geopenbaarde dingen. En op de vraag in onze Heidelberger, Zondag 9: 'Aangezien er maar één, enig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest', wordt simpelweg geantwoord: 'Omdat God Zich alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft'.

Het is moeilijk voor de kinderen uit te leggen. Je zou kunnen zeggen dat de drie Personen, Vader, Zoon en Heilige Geest bij elkaar horen, zoals vader en moeder ook bij elkaar horen en een eenheid vormen.

Maar wat wij en onze kinderen nodig hebben, is dat de Heere Zich aan onze verstanden en harten zou mogen openbaren. Van nature wordt de kennis van God niet begeerd. Daaruit blijkt onze diepe val. Toch is de kennis van de Drie-enige God nodig tot zaligheid. Het is aangrijpend als de Heere straks tot velen zal zeggen: Gaat weg van Mij, Ik heb u nooit gekend. Maar dat zal wederzijds zijn. Een onbekende God ontmoeten is eeuwig verloren gaan. Stellen we onszelf de vraag of er een verborgen omgang met God in ons leven gevonden wordt. Het kennen van God is hier altijd ten dele. Maar het is wel een kennen van de enige, ware God. Gelukkig is het als onze kinderen en jongeren nog mensen ontmoeten die in waarheid de Heere vrezen. Het zou jaloers kunnen maken. Gelukkig is het als we met onze kinderen onder de waarheid mogen verkeren en de prediking zo mag zijn dat er een verlangen wordt geboren om ook een kind van God te mogen zijn.

K. Hoefnagel

BRIEVEN AAN OUDERS (56)

Er ontstond begin van het jaar commotie over dokters. Medici maakten een eind aan het leven van baby's met een open ruggetje. Dat lezend, kwam mij voor de aandacht die nazisoldaat in het concentratiekamp. Steeds wanneer een transport joden aankwam, stond hij op z'n post. Met zijn duim wees hij of naar links of naar rechts. De betekenis daarvan was of men werd goedgekeurd om te werken in de oorlogsindustrie of dat men verwezen werd naar de gaskamer. Huiveringwekkend! De man beschik-

te dus over leven en dood. Dokters die gaan uitmaken of een kind mag leven of niet doen eigenlijk hetzelfde. In overeenstemming met de afgelegde eed hebben ze te strijden voor het leven. Het esculaapteken wil dat waarborgen. Wie gaat beschikken over leven of dood is als een god geworden.

Wat is de Heere Jezus toch geheel anders. Ik denk nu aan die maanzieke knaap, van wie we lezen in drie Evangelien. Zijn vader sprak tot de Heere Jezus: "vanaf zijn kindsheid is

hij al zo". Toen dat smeekgebed van die vader: "zo Gij iets kunt, wees met innerlijke ontferming over ons bewogen, en help ons"; en de Koning sprak: "breng uw zoon hier". Om die laatste woorden gaat het mij in deze brief.

Er zijn ouders die een gehandicapt kind hebben. De handicap kan lichamelijk of verstandelijk zijn. De wereld om ons heen verhardt zich al meer. Bedekt of openlijk kan men te kennen geven dat een gehandicapt kind beter dood dan levend kan zijn.

Evenwel – de Heere Jezus is met innerlijke ontferming bewogen. Dit leest u duidelijk in de geschiedenis van de maanzieke knaap. De bewogen Christus beveelt: "breng uw kind hier". Hoort u dat? Neen – hij zegt niet: "ga weg met uw kind". Integendeel – Hij wil dat u met uw kind tot Hem komt. "Breng hem of haar tot Mij". O zeker – Hij Die met innerlijke ontferming is bewogen, heeft de maanzieke knaap genezen. Dat is niet te wonderlijk voor Hem. Aan Hem is immers gegeven alle macht in de hemel en op de aarde? En zingt de profeet Jesaja het niet uit: "Hij heeft onze krankheden op Zich genomen"? Toch is de lichamelijke genezing niet het allermeest. Als

ouders hun gehandicapt kind aan de voeten van de Heere Jezus neerleggen, dan kan Hij straks eeuwig genezen, en in dit leven uw kind een hart geven dat Hem hartelijk liefheeft. En is dat niet het allergrootst?

Ik denk aan een zwaar gehandicapt meisje dat ik in het verleden leerde kennen. Ze kon zelfs niet spreken; ze stootte slechts klanken uit. Maar als het over de Heere Jezus ging en over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, dan raakte ze zelfs opgewonden. Ze had ook een moeder die haar aan de voeten van de Heere Jezus had neergelegd. U moogt van mij weten dat ik zelfs jaloers op dat meisje werd. O dat kinderlijk geloofsvertrouwen dat van dit kind afstraalde! Toen het kind 21 jaar was geworden kreeg het longontsteking. Er was slechts één zucht, en ze was niet meer. Op dat ogenblik werd ze voor eeuwig genezen. "Uw krankheden kent, en liefderijk geneest, Die van het verderf uw leven wil verschonen, met goedheid en barmhartigheên u kronen". Dat, dat is toch het voornaamste?

Hoort u, ouders, het bevel van de Koning der koningen, de Zaligmaker: "Breng uw kind hier"!

P.v.Zonneveld

hebt de zalving van de Heilige Geest en gij weet alle dingen, 1 Joh. 2:20. Welk een woord schrijft de apostel Johannes. De geadresseerden hadden de zalving van de Heilige Geest ontvangen. Daardoor werden zij verbonden aan de Heere Christus en werd ontvangen het ware kennen van God de Heere en Christus Jezus. Het verstand is verlicht geworden en men heeft de nodige kennis verkregen om de waarheid omtrent de Heere Christus en de Godsopenbaring in Hem te weten en zo te onderscheiden van de leugen. Rijk is het als dit ook nu bemerkt wordt in de kring van de ambtsdragers, c.q. de ouderlingen. Welk een steun en leiding voor de predikant. Tenminste als hij er voor open staat. Wanneer nu de Heilige Geest zo naar het Woord mag werken, dan blijkt dat in het spreken, alsook in het gebed. Wij spreken van de dienstdoende ouderling. We weten wat zijn taak is. In de consistorie en in het midden van de gemeente. Zijn handelingen zijn geen formele, noch traditionele zaken, maar zijn Bijbels gegrond. Het gebed voor de dienst is een gave en een opgaaf. Een opdracht. Het 'duizend zorgen, duizend doden kwelen mijn angstvallig hart' kan bij de predikant leven. Het kan hem aangrijpen dat hij eeuwigheidswerk gaat verrichten en dat de Heere de zielen van zijn hand zal eisen. Hij gaat niet met materiaal om maar met mensen, die komen voor de rechterstoel des Heeren. De eigen onbekwaamheid kan sterk ingeleefd worden in het hart van de predikant. Veel kan en mag het gebed in de consistorie doen. Het mag zelfs meerdere dingen doen. Het gebed is immers ook aansporend en aanvurend tot de prediking. Het gebed kan aansporen tot het geloof: Hij Die u roept is getrouw, Die het ook doen zal. De Heere zal doen wat Hij beloofd heeft voor en op de kansel. Laat de dienstdoende ouderling zich bewust zijn dat in het gebed niet halverwege of aan het eind gedacht wordt aan de predikant. Het consistoriegebed moet gericht zijn op de persoon en het werk van de predikant en zo zal dit gebed tot zegen van de gemeente zijn. Laat een predikant nimmer verkeerd moeten 'zuchten' tijdens het gebed. Wat mag het spreken en zielsverkwikkend zijn wanneer er tijdens het gebed insluiting en eenheid mag zijn. Zo ook voor de kansel. De handdruk is veelzeggend. Het heeft betrekking op het ambt en op de persoon. Uit mijn ambtelijke loopbaan

HET STAAN IN DE DIENST VAN DE HEERE. GESPREK EN GEBED IN DE CONSISTORIE.

Wanneer het over de consistorie gaat, weten we dat dit de plaats is waar de kerkenraad vergadert en bijzonder op de zondag samenkomt. Nu moet daar niet licht over gedacht worden. Men komt samen als ambtsdragers. Men vertegenwoordigt de gemeente en men behoort de gemeente steeds in het zicht te hebben. Vandaar dat ambtsdrager zijn geen erebaantje is. Men dient zich ook steeds bewust te zijn van de presentie des Heeren en Die gaat na of men waar maakt wat men in het bevestigingsuur beloofd heeft. In verband met het onderwerp willen we denken aan de ouderlingen. Zij hebben een belangrijke, verantwoordelijke plaats in de gemeente. Wat daarover geschreven staat in het bevestigingsformulier is voluit Bijbels. Zij hebben opzicht over de gemeente. Zij moeten naarstig toezien dat elk lid zich behoorlijk gedraagt in belijdenis en wandel. Zij worden geroepen om te onderwijzen, te vermanen en te vertroosten. Ook ten opzichte van de

predikant hebben ze een taak. Hun bijstaan en hulp in het dienstwerk behoort er steeds te zijn. Men moet ook acht geven op de inzet, de toewijding, de ijver en de plichtsbetrachting van de predikant. Ten aanzien van de prediking hebben zij altijd een taak. In belang van en tot zegen van de gemeente moet die prediking voortdurend zijn naar Schrift en belijdenis. Bijzonder wanneer het gaat over de prediking dient er kennis te zijn van Schrift en belijdenis en zo kennis van de Schriftuurlijke bevinding. Het bevestigingsformulier zegt en houdt zo de ouderlingen voor: ouderlingen zijn schuldig om Gods Woord naarstig te doorzoeken en zichzelf gedurig te oefenen in de overlegging van de verborgenheden des geloofs. Elkaar daarin op te scherpen is niet onbelangrijk. Want de praktijk daarvan dient aanwezig te zijn. De beleving ervan mag voor de ouderlingen geen onbekende zaak zijn. Het is rijk en zal tot zegen zijn, wanneer gezegd kan worden: gij

zou ik heel veel kunnen vertellen. Godvrezende ouderlingen heb ik gekend. Leesbare brieven. Last-dragers. Geoefend in het geestelijk leven. Ieder naar eigen inzicht en gave, maar wat in de Psalmen staat was hun niet vreemd. Toen ik als student een stichtelijk woord mocht gaan spreken, werd ik geraakt door het gebed van de dienstdoende ouderling en bij de kansel door zijn woord: sterkte mijn jongen. De ouderling was 75 jaar en ik zelf 23 jaar. Het contact

heeft een band gelegd. Daar het werk van de Heere niet tijdgebonden is, moge Hij ook nu in de gemeente krachtig werken en dat in de consistorie in gesprek en gebed mag blijken dat men geen vreemdeling is van het geestelijk leven. Dan weet men zich één met de zang:

*Om 's Heeren huis in u gebouwd
Waar onze God Zijn woning houdt
Zal ik het goede voor u zoeken.*

M.C. Tanis

OP REIS

Plotseling sterven

Het kan zo onverwacht eeuwigheid worden. Tot tweemaal toe zijn we erdoor opgeschrikt dat de dood van het ene op het andere moment werkelijkheid kan worden. Het heeft ons bijzonder geraakt. Telkens opnieuw is het nog in onze gedachten. Het laat ons nog niet los. Het is haast niet voor te stellen dat het is gebeurd. Het heeft ons diep getroffen dat de dood zo plotseling kan komen. Dit zal temeer werkelijkheid zijn omdat we beiden gekend hebben die zo plotseling uit dit leven werden weggerukt. Dan denk ik allereerst aan een jonge vrouw afkomstig uit de gemeente van Werkendam (Marianne Huijser-Verhelst). Op de jonge leeftijd van 28 jaar werd zij plotseling in haar slaap uit dit leven weggenomen. Niets wees op haar naderende einde. Er waren geen voortekenen.

Ten tweede denk ik aan het sterven van een oudere man van 74 jaar (br. A. Hakvoort) uit Urk. Samen met zijn vrouw was hij nog een dagje uit geweest naar Enkhuizen. Na thuiskomst op Urk werd zijn levensdraad plotseling afgesneden. Hij was gezond en er was geen reden om te denken dat de dood wel eens heel nabij zou kunnen zijn. Bij beiden is werkelijkheid geworden wat we lezen in Psalm 90: "in de morgenstond zijn zij gelijk het gras, dat verandert; In den morgenstond bloeit het en het verandert; des avonds wordt het afgesneden en het verdort." Het is bevestigd geworden dat er maar een schrede is tussen ons en de dood. De komende maanden zal er weer heel wat afgereisd worden. Plannen zijn gemaakt en reizen zijn geboekt. Maar beseffen en beleven we ook dat we allemaal op reis zijn naar de eeuwigheid? Dat we op reis zijn naar het moment dat we voor de Heere zullen

gesteld worden om rekenschap af te leggen van al datgene wat we gedaan en nagelaten hebben? Mag u, mag jij al delen in het wonder van wedergeboorte en waarachtige bekering? Mag het Koninkrijk Gods al gezocht worden met Zijn gerechtigheid? Mag de vreze Gods gekend worden? Wie heerst in hart en leven? Wie heeft het bij u voor het zeggen? Van nature zit de satan op de troon. De vorst der duisternis voert heerschappij in hart en leven. Het lijkt alsof zijn onderdanen vrij zijn, maar zij zijn slaven van de satan. Het is enkel genade wanneer het Koninkrijk Gods is opgericht in het binnenste naar het eeuwig en vrijmachtig welbehagen van God. De Heere is altijd de Eerste in het hart en leven van een totaal verdorven mensenkind. Hij vestigt Zijn Koninkrijk krachtadig en onwederstandelijk. Hij verbreekt de macht van de vorst der duisternis.

Hij doet buigen onder Zijn wil en wet. Hij ontlokt de bede aan het hart: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Hij laat Zijn heerschappij nooit meer te niet doen. De aanvallen van de satan zijn te vergeefs. Satan is immers een overwonnen vijand. De kop van de slang is vermorzeld. Het heeft geklonken op de kruisheuvel Golgotha: Het is volbracht.

Dat we onszelf toch eerlijk en nauwgezet zouden onderzoeken wie het voor het zeggen heeft in ons leven, wie heerschappij voert in onshart. Het ene nodige kan geen uitstel lijden. Haast u om uws levens wil. Plotseling sterven is niet het ergste wat een mens gebeuren kan. Onbekeerd sterven wel. Sterven zonder dat gekend wordt de afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens.

Persoonlijk onderzoek

Er zijn examens geweest. De kennis van veel jongeren is onderzocht. U zult het met mij eens zijn dat het niet het allerbelangrijkste is voor iemand die examen heeft gedaan hoe anderen het eraf gebracht hebben, de meeste belangstelling zal toch uitgaan naar deze vraag: Hoe heb ik het eraf gebracht? Ben ik geslaagd of ben ik gezakt? Zal ik het felbegeerde diploma krijgen of niet? Examen doen is een persoonlijke zaak. Zo is het ook met het onderzoek dat de Heere zal instellen aan het einde van ieders leven.

Het gevaar is groot dat we bij het horen van een plotseling sterven ons alleen maar afvragen: hoe zou het nu zijn met hem of haar die nu niet meer onder ons is? Mag er gegronde hoop zijn, mag er verwachting zijn of valt het ergste te vrezen? Wanneer we ons dit alleen maar zouden afvragen, gaan we voorbij aan de vraag hoe het zou zijn als de Heere ons zou onderzoeken.

Het is geen goede zaak alleen maar te oordelen over anderen, hen te beoordelen of zelfs te veroordelen, het is een geboden zaak zichzelf te onderzoeken bij het licht van Gods Woord en het belijden der Kerk. Waarnaar hebben wij honger? Waar gaat het hart naar uit? Wat staat bovenaan in ons leven? De gevallen mens heeft alleen maar honger in de ongerechtigheid. Hij eet en drinkt van de spijs en de drank die de wereld hem biedt. Hij walgt van de spijs en drank die de Heere geeft aan Zijn kinderen. Gods kinderen daarentegen zijn zeer begerig naar de redelijke onvervalste melk, hetwelk is Gods Woord. Hun verlangen gaat uit naar het Woord. Zij begeren door Woord en Geest onderwezen te worden. Het is hun lust dat Woord te onderzoeken, te herdenken, te bepeinzen en het ook te betrachten.

De Heere zal ieder mensenkind onderzoeken. Hij is de Hartenkenner en de Nierenproever. Niets is voor Hem verborgen. Hier valt niets voor te wenden of te verbergen. De Heere ziet door uitwendige schijn heen. Een mens kan misleid worden, maar de Heere niet. Het is waar wat we zo vaak zingen:

Niets is o Oppermajesteit, bedekt voor Uw alwetendheid. Leven we er ook bij? Rekenen we ermee? Is de alwetendheid van God beleving geworden? Als dat werkelijkheid wordt gaat het levensboek open.

Alle bladzijden van dat levensboek worden opgeslagen. Het zijn allemaal zwarte bladzijden. Het kwaad dat bedreven is kan nooit meer ongedaan gemaakt worden. De schuld die gemaakt is kan niet betaald worden. Dat zijn noodzakelijke en nuttige lessen. In die weg wil de Heere plaats maken voor het werk van Zijn Zoon, de Heere Jezus Christus. Zijn levensboek bevat alleen maar witte bladzijden. Hij is tijdens Zijn omwandeling op aarde zonder enige zonde geweest. Hij wilde en moest in plaats van Zijn Kerk als zondaar gerekend worden om volkomen te betalen voor al de zonden en ongerechtigheden der Zijnen. Het verworven heil wordt door Hem toegepast door Woord en Geest. Het persoonlijk onderzoek in dit leven is steeds opnieuw werkelijkheid. Wat kan er een vrees zijn vanwege de overblijvende zonde en ongerechtigheid. Maar door genade mag het van tijd tot tijd van harte beleden worden: Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb. De liefde mag er zijn door de uitgestorte liefde Gods in het hart. Die liefde is de vrucht des Geestes. De Heere ziet Zijn Eigen werk in het hart van de Zijnen. Hij zal hen niet begeven en hen niet verlaten. Het persoonlijk onderzoek aan het einde van het leven komt zeker. Soms mogen Gods kinderen daarnaar verlangen. Waarom? Niet omdat ze dan ontslagen zullen zijn van de moeiten en zorgen van het leven. Wel omdat ze dan nooit meer zullen zondigen, nooit God meer zullen bedroeven, maar eeuwig zullen leven ter eer van God.

Spoedig onderzoek

Een reis op deze aarde kan kort of lang duren. Dit geldt in zekere zin ook van de levensreis. Die reis kan kort of lang duren. Sommigen sterven op jonge leeftijd, anderen op middelbare leeftijd, weer anderen op hoge leeftijd. Maar hoe oud we ook worden, er komt een eind aan de reis. Bovendien zegt Gods Woord ons dat wij daarheen vliegen. Het gaat eigenlijk heel snel. Wie oude mensen spreekt, zal dit ook uit hun mond kunnen horen. Een oude man uit mijn eerste gemeente, hij had toen de negentig jaar al overschreden, zei het zo: ik ben er maar eventjes geweest. De jaren glijden als het ware als zandkorrels door de vingers heen. Wie aan de avond van het leven is gekomen moet zeggen: ik begrijp niet waar de jaren gebleven zijn. Het is voorbij gevlogen.

Het is voorbijgesneld. Het is dwaas te denken dat het leven heel lang duurt. Het is gevaarlijk het ene nodige uit te stellen. Dat zien we aan de rijke dwaas. Hij had zoveel rijkdommen bijeenvergaderd dat hij zijn schatten niet meer kon bergen in zijn voorraadschuren. Hij liet grotere voorraadschuren bouwen. Hij dacht jarenlang rustig te gaan leven toen die schuren gereed waren. Maar nog in diezelfde nacht werd zijn ziel van hem geëist. Hij moest al zijn bezittingen achterlaten. Hij kon niets meenemen. Het werd eeuwigheid voor hem. Dat betekende de eeuwige rampzaligheid. Laat dit tot waarschuwing mogen zijn. Gods Woord weet van geen uitstel als het gaat over het ene nodige. De duivel wil op uitstel aanwerken. Hij wil wijsmaken dat er nog tijd genoeg is. Tot jonge mensen zegt hij: Je bent nu te jong om over de eeuwige dingen na te denken. Wanneer men oud geworden is en men leeft nog voor eigen rekening dan zegt de duivel als er ernstige gedachten opkomen: nu kan het niet meer. Dan wijst de duivel op Gods Woord.

De Bijbel zegt immers: Gedenk aan Uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen van dewelke bij zeggen zult: ik heb geen lust in dezelve. De duivel zegt dan: je hebt je tijd laten voorbijgaan. Dat jong en oud zouden mogen leven of al meer zouden mogen leven bij de kortstondigheid van het leven. De Heere geve dat uit het hart de bede zou mogen opstijgen; Leer mij alzo mijn dagen tellen dat ik een wijs hart bekomme. Van nature zijn we immers dwaas. De gevallen mens heeft alleen maar oog voor het hier en nu of zoekt zijn rust in een uitwendige godsdienstigheid. De vreze des Heeren daarentegen is het beginsel van de ware wijsheid. De Heere schenke en/of vermeerderde de vreze van Zijn Naam.

De bestemming

Niet ieder op de brede weg vertoont tot in alle bijzonderheden dezelfde trekken. Er zijn er die zich uitleven in de zonde. Er zijn ook ingetogen wandelaars op de brede weg. Er zijn kerkelijke wandelaars op de brede weg. Sommigen denken op de smalle weg te zijn, maar zijn toch op de brede weg die leidt naar het eeuwige verderf. Gods Woord spreekt daar eerlijk over. We behoeven alleen maar te denken aan de gelijkenis van de Zaaier. Niet alle zaad komt terecht in

wel toebereide aarde. Een deel van het zaak wordt weggepikt door de vogelen des hemels. Een ander deel komt terecht op steenachtige plaatsen. Weer een ander deel tussen de doornen en de distelen. Wie wandelt op de brede weg zal niet in de hemelse gelukzaligheid komen. Hij zal zich er ook niet thuis voelen. Een vis voelt zich niet thuis in een weiland, een koe niet in de diepte van de zee. Zo zal een onbekeerd mens zich geen ogenblik thuis voelen in de hemel waar alles volmaakt zal zijn ter ere Gods. Op de smalle weg vertoont ook niet ieder tot in alle bijzonderheden dezelfde trekken. Er zijn kleinen en groten in de genade. Er zijn schuchteren en vrijmoedigen. Er zijn zwakgelovigen en kleingelovigen. De één kent meer bestrijding en aanvechting dan de ander. We vrezen dat dit in onze tijd wel eens te weinig aan de orde komt in de prediking. Dan is het alles of niets. Maar een kleine in de genade is ook een kind Gods. Laten we dat niet vergeten.

De zaligheid wordt verbonden aan het hongeren en dorsten naar de gerechtigheid. Een zuigeling is ook een menskind. Een leerling in groep 1 is evengoed een leerling dan een leerling in groep 8. Zo is er onderscheid tussen Gods kinderen. Jaren terug schreef wijlen ds. H.C. van der Ent in "Bewaar het Pand" de volgende regels die we u willen doorgeven: "Het ene kind van God is verder gevorderd dan het andere. Zo zou je ook kunnen zeggen. Doch dit hebben alle kinderen gemeen, dat zij de zonden haten en dat zij de geboden des Heeren liefhebben. Als het zo met julie is, is dit er een bewijs van, dat je een lid bent van het lichaam van Christus, dat de Heilige Geest in je woont. Elk die Hem vreest, hoe klein hij zij of groot;

Wordt van dat heil die weldaan deelgenot. God zal ze groter maken.

Sta ernaar in de weg van een biddend leven. Wat klein is moet tenslotte ook weer groeien." Klein en groot in de genade zijn begerig naar het onderwijs uit Gods Woord. Er is een groot verschil tussen een levend kind en een dood kind. Een dood kind is niet begerig naar melk. Een levend kind wel. Waar de Heere leven heeft gewekt, geestelijk leven, is er verlangen naar het onderwijs door Woord en Geest, naar de redelijke, onvervalste melk. Waar geen geestelijk leven is, is geen begeerte naar het onderwijs uit Gods Woord. Gods kinderen zijn op weg

Het hartelijke medeleven tijdens de ziekte en na het overlijden van onze lieve, zorgzame moeder, schoonmoeder en oma

**Neeltje van der Ent-
Middelhoek**

heeft ons bijzonder goed gedaan.

Hiervoor zeggen wij u hartelijk dank.

*Namens de kinderen
en kleinkinderen,
H.C. van der Ent*

Dordrecht, juli 2005

naar hun bestemming. Ze zijn hier op doorreis. Ze zijn vreemdelingen en bijwoners op deze aarde. Ze zijn op reis naar de hemelse gelukzaligheid. Gods kinderen zullen zich in tegenstelling tot de onbekeerden daar wel thuis voelen. De kleinen en de groten in de genade zullen daar komen. Ook de schuchteren die zichzelf zo weinig durfden toe te eigenen. We leven wat deze zaken betreft in een verwarrende tijd. Soms worden schuchtere kinderen Gods onbekeerd genoemd en vrijpostige onbekeerden worden als bekeerd beschouwd. Wat kunnen de kleintjes soms vertrapt worden. Wat kan er aan de andere zijde een inbeelding zijn. Het is maar goed dat ieder aan het einde van het leven niet in de hand van mensen valt, maar in de

hand des Heeren. De Alwetende zal volmaakt rechtvaardig oordelen. Er zullen er zijn die menen in te gaan, maar buiten geworpen zullen worden. John Bunyan zei: als ik mag binnenkomen zullen alle hemelklokken luiden. Zo'n onbegrijpelijk groot wonder zou het zijn dat zo'n grote zondaar zou binnengaan. Mag u, mag jij het verstaan?

A. van Heteren

PERSBERICHT

Zaterdag 24 september 2005 organiseert de Stichting Studie der Nadere Reformatie een Congres over Franciscus Ridderus (1620-1683) als vertegenwoordiger van de Nadere Reformatie: zijn leven, theologie, relaties en dichterschap. Sprekers zijn: Ing. H.J. Postema, Drs. G. Schaap. Dr. W.J. op 't Hof en Drs. A. Ros.

Aanvang 10.30 uur en sluiting 15.00 uur. Adres: Aula Christelijke Hogeschool De Driestar, Burg. Jamessingel 2, Gouda.

Deelnemingskosten zijn 12,50 (incl. koffie & lunch), te voldoen voor 15 september a.s. op Postbankrek. 5352562 of bankrek. 251487458 t.n.v. Stichting Studie der Nadere Reformatie, Frans Halslaan 74, 3723 EH Bilthoven.

BOEKBESPREKINGEN

H. van Dam, *In het rechte spoor, De Heidelbergse Catechismus aan jongeren uitgelegd, gebonden, 236 blz., €17,90, Uitgave Den Hertog, Houten, ISBN 90-331-1872-6.*

Naast het boekje 'Leid mij in Uw waarheid' bestemd voor de leeftijd van 8-12 jaar is nu een boek verschenen bestemd voor de leeftijd vanaf ongeveer 12 jaar. Daarbij gaat de auteur iets dieper op de stof in. De letterlijke tekst van de Catechismus wordt gevolgd. De bespreking van elke zondagsafdeling wordt gevolgd door een tiental vragen. De auteur hoopt dat dit tweede boek van hem over de Catechismus mag bijdragen aan de vervulling van de wens van dr.

Zorg dichtbij

Rotterdam

Gouda

Lunteren

Gorinchem

Zwijndrecht

Goes

Actief in uw regio!

Thuiszorg nodig? Bel Agathos voor zorg dichtbij huis. Wij verlenen vanuit onze reformatische grondslag:

- Huishoudelijke verzorging
- Persoonlijke verzorging
- Verpleging • Psychosociale zorg.

Via de Agathos Zorglijn 010 264 07 77 krijgt u onze zorgmanager in uw regio aan de lijn.

Agathos
THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur

H.F. Kohlbrugge, die hij op zijn sterfbed uitsprak: 'De Heidelberger, de eenvoudige Heidelberger, houdt daaraan vast, kinderen.'
Dit boek is een goed instrument tot verduidelijking van de inhoud van de Heidelberger Catechismus. Het kan

niet alleen diensten bewijzen aan jongeren boven de 12 jaar, het kan ook nuttig zijn voor ouderen om in kort bestek de hoofdinhoud van de zondagen door te nemen. Zeggen uw kinderen moeite te hebben met de catechismusprediking of hebt u er zelf

misschien ook moeite mee? Dan is het een goede zaak dit boek aan te schaffen en uw kinderen kennis te laten nemen van de inhoud ervan. Ter illustratie willen wij doorgeven wat in dit boek op blz. 74 en 75 staat geschreven over het lijden onder Pontius Pilatus. Zou u in staat zijn als vader of moeder uit te leggen waarom Christus onder de rechter Pontius Pilatus geleden heeft? Zou u zonder meer het antwoord van de Heidelbergse Catechismus kunnen verduidelijken: 'Opdat Hij, onschuldig onder de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmee van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijdde?' 'Christus is door Pilatus veroordeeld. Hij was de wereldlijke rechter. Een rechter spreekt recht in de Naam van God. Anders gezegd: hij vertegenwoordigt het gezag van God op de aarde. Het vonnis van Pilatus (al was het onrechtvaardig) was een uitspraak namens God, de hemelse Rechter. God wilde dat Zijn Zoon de dood zou sterven. Hij verklaarde Hem schuldig, omdat Hij alle schuld van Zijn volk op Zich had genomen. Daarom alleen kunnen Gods kinderen worden vrijgesproken. Nu begrijpen we ook waarom Christus zweeg toen het doodvonnis over Hem uitgesproken werd. Want Hij hoorde daarin de stem van Zijn Vader, de hemelse Rechter, Die altijd rechtvaardig is. Hij stond daar immers beladen met alle zonden van Zijn volk. U zult er geen spijt van krijgen wanneer u dit boek aanschaft en gebruikt.

Op vakantie naar Duitsland?

Neem een goed boek mee voor onze Oosterburen!

Mede dankzij uw steun zijn inmiddels 3 titels beschikbaar:

Gebedsgestalten van ds. F. Bakker,

ABC des geloofs van ds. A. Comrie

en een combinatieboek **Kort begrip** van ds. Faulkner met

Voorbeeld der goddelijke Waarheden van ds. A. Hellenbroek.

Momenteel wordt met steun van de Gereformeerde

Bijbelstichting gewerkt aan de herdruk van een Psalmboek.

Ook is inmiddels de vertaling gereed van het boek

'De waarachtige bekering' van Thomas Watson.

U kunt de Duitstalige boeken met de nodige informatie bij ons bestellen:

Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht

Secr. M. Timmermans, Maasdijk 345, 4264 AN Veen

Telefoon: 0416 - 691788, fax 0416 - 697625

E-mail: svvhed@kliksafe.nl

STICHTING VRIENDEN VAN

HEIDELBERG & DORDRECHT

Wilt u ons werk steunen?

54.89.87.920

Bescherm joodse kinderen tegen terreur!

De christelijke stichting
"Vrienden van het Cheider"

- Zorgt voor beveiliging van de joods- orthodoxe school "het Cheider" in Amsterdam
- Keert zich tegen antisemitisme en terreur
- Helpt joodse kinderen

Maak uw gift over op Giro 419925 Bank 65.30.14.643

t.n.v. Vrienden van het Cheider- Veenendaal

Zie ook onze website www.cheidervrienden.nl

LET OP! Nog enkele plaatsen vrij in week 33 t/m 35, nu boeken: 10% korting

Rust en ruimte, in eigen sfeer, alle jaargetijden

Ook in het naseizoen is heerlijk toeven op Texel.

Kom op vakantie in een van onze comfortabele bungalows, met CV, wasmachine, droger en vaatwasser.

Comfortabele bungalows

Deelweken mogelijk, al vanaf € 115,-

Brochure of reserveren?

Bel 0222 31 83 91

Texel